

Јусиф Сәмәдоғлу, Мағсуд Ибраһимбәјов,
Анар, Чин сәдди јанында

...Шаири
зиндандан чыхарыб е'дам јеринә
апаранда ал күнәш дағларын башында ган тулу-
гу кими салланыб дурмушду. Шаир, боғазыны, чәнәсини,
көзлеринә кими сифәтинин бүгүн әзаларыны дешим-дешим дешән
ағрыдан инилдәди, әллери архасында тогта көнү илә бәрк-бәрк бағлы
олдуғуна көрә, һәр илин сарымтыл хазаны кәләндә, гүрүб чағы күнәши бе-
лә ал-ғырмызы көрәндә, һәмишә еләдијини инди еләјә билмәди: шаир салават
чевирмәк истәди, мүмкүн олмады. Худаја, бу нә ағрыдыр?.. Бир дә күнәшә бахды,
ғырмызы ишығын шә'ләси ағры ичиндә говрулан шаирин сифәтиндә елә бил чырағ ки-
ми јанды, амма бу јанғыдан үз-кәзу бир гәдәр сәринлади... Вәзир, вәзил вә бир нечә
сәркардә, һөкмдардан хәлвәт вә е'дамдан габаг кизли мәшварәт кечириб гәрәра кәлмиш
диләр ки, шаирин, башы бәдәниндән ајрылана гәдәр, дилини кәссинләр. Кәссинләр ки, е'дам
мәрасими заманы, бу хараба мәмләкәтин шаири, вәзири, вәкили ачыладығы кими, һөкмдары
ачыламасын, һөкмдара ағыр сөз демәсин. Вәзир өмрүндә тәсәввүр едә билмәди ки, өлүм га-
бағы шаирларин дили белә ачы олармыш? Бу күн һөкмдарын бәјүк бајрамларындан бири иди
вә белә бир бајрамын гангаралығы илә битмәси вәзирә, вәкилә чох баһа отура биләрди. Ва-
зир дә, вәкил дә һәмишә көрүшдүләр ки, ғырмызы либаслы чәлладын ити балтасы һавар
галхмашындан габаг, е'дама мөһкүм оланларын һамысы һөкмдарын гаршысында диз чөкүб,
ондан имдад диләмишдиләр. Вәзир дә, вәкил дә билирди ки, шаир һеч кәсдән имдад
истәмәјәчәк, ағзыны дағдыб, ачы сөзләрлә бәјүк бајрамы бәјүк матәмә чевирәчәк. Бу-
на көрә дә пычылдашыб-гыгтылдашыб, шаирин дилини кәсдирмишдиләр... Шаир исә,
бајаг, потабәј, ағзында бир дәнә дә диши галхмашы бир кишинин алиндә ғыр-
мызы әт парчасыны көрсә дә, инди дилинин кәсидијини һисс еләмирди,
әксинә, она елә кәлирди ки, дили ағзында шишиб вә бу мүсибәтли ағ-
ры о шийин ағрысыдыр. Бир јандан да, гүрүба енән күнәшин бу
ғырмызы мүсибәти!

Јусиф Сәмәдоғлу,
"Гәтл күнү" романындан.

НАДИР ВӘ КӨЗӘЛ ИНСАН

Сәмәд Вурғунун оғлу Јусиф һеч бир иш көрмәсәјди дә Азәрбајҗан-
нын ән һөрмәтли адамларындан
бири оларды, һәр јердә бармагла
көстәриләрди, бүтүн гапылары әрк-
лә ача биләрди.

Амма Аллаһ Јусифә атасынын
исте'дадына лајиг бир исте'дад ве-
риб вә о, бәјүк халг шаиринин оғлу
кими "анаданкәлмә" һөрмәтинин
үстүнә һәм дә һалал зәһмәти илә,
көзәл јарадычылығы илә газандығы
өз бәјүк һөрмәтини, өзүнә олан
халг севкисини дә әлавә едиб.

Јусиф Сәмәдоғлу Аллаһын, сө-
зүн әсл мә'насында севимли бән-
дәләриндәндир. Аллаһ ондан һеч
нә әсиркәмәјиб. Елә бир аилдә
бәјүјүб, көзәл тәрбијә вә тәһсил
алыб, һөртәрәфли исте'дад саһи-
бидир; үстәлик бүтүн јүксәк инсани
хүсусијәтләри өз парлаг шөхсијә-
тиндә топлајыб.

Буна көрә дә һансы саһәдә ча-
лышыбса, нә иш көрүбсә уғур газа-
ныр. Јусифә елә илк һекәјәләри
она әдәби шөһрәт кәтириб, нәсри-
миздә өз дәсти-хәтти, услубу олан
бир насир кими ону даим охучула-
рын диггәт мәркәзиндә сахлајыб.

Лакин Јусиф Сәмәдоғлунун әдә-
би тәлеји "Гәтл күнү" романы илә
бағлыдыр. Бу әсәр XX әср Азәрбајҗан
нәсринин парлаг нүмунәләрин-
дән бири кими өз һалал һағгыны
алыб, кениш музакирәләрә сәбәб
олуб, илләр узуну охучуларын
әлиндән дүшмәјиб вә нәһајәт мүәл-
лифинә халг јазычылығы кими јүк-
сәк бир ад газандырыб. Мән бу ба-
рәдә данышмағ истәмирәм. Јуси-
фин әдәби фәалијәти дә, ссена-
рист, редакторлуг, әдәби тәшки-
латчылыг, габилијәти дә һамыја
бәллидир вә әлавә сөзә дә еһтијач
галмыр.

Амма мән өзиз дост, бәјүк гар-
даш кими севдијим, илләр узуну
давам едән е'тибарлы идеја, мәс-

ләк бағлылығларымызла өјүндүјүм
Јусиф бәјин ики хүсусијәтини ајры-
ча көзә чарпдырмағ истәјирәм.
Бунлардан бири Јусифин сон дәрә-
чә јүксәк зијалы мәдәнијәтидир,
бәјүк вәтәнпәрвәрлик дүғусудур.
Мәһз бу чәһәти Јусифи һадисләрә
сејрчи мүнәсибәт бәсләјән диқәр
алими-биәмәлләрдән, јаланчы зи-
јалылардан фәргләдириб. О, халг
һәрәкатынын илк күнләриндән меј-
данлара чыхыб, дүшмәнә гаршы
мүбаризәдә бирләшмәк вә тәшки-
латланмағ зәрурәтини милләт илк
дәфә Јусифин, Исмајыл Шыхлы-
нын, Бәхтијар Ваһабзадәнин, Мәм-
мәд Аразын, Хәлил Рза Улутүркүн
вә бу сәтирләрин мүәллифинин ча-
ғырышындан ешидиб. Јусиф Сәмә-
доғлу һәмишә халг һәрәкатыны
дүзкүн истигамәтләндирмәјә чалы-
шыб, һај-күјдән, авантүрдән, бөлкү-
чүлүк вә бөлкәчилик һиссәләрин-
дән узаг олуб. һадисләрә ајыг, ре-
ал, тәмкинли бахышы илә сечилән
Јусиф Сәмәдоғлу һәмишә аз даны-
шыб, амма "өз" данышыб, дүз да-
нышыб. Бу чәһәт онун милләт вәки-
ли, ММ-ин депутаты кими сәккиз
иллик фәалијәтинә дә хасдыр. О,
ММ-ин Бејнәлхалг әлағәләр кими
мәс'улијәтли бир комиссијанын
сәдридир. Бу комиссијада да бәрә-
бәр чалышмышыг вә мән Јусифин
ишығлы зәкасынын һәр јердә, һәр
чүр мәчлисләрдә Азәрбајҗаны ләја-
гәтлә тәмсил етмәк габилијәтинин
дәфәләрлә шаһид олмушам.

Јусиф Сәмәдоғлуну мәнә доғ-
малашдыран вә әслиндә бүтүн ја-
зычыларын севимлисинә чевирән
башга бир хүсусијәти дә онун сон
дәрәчә көзәл, нәчиб, сәмими, хе-
јирхәһ бир инсан олмасыдыр. Елә
бил Аллаһ Јусифи анчаг көзәл иш-
ләр, көзәл шәјләр фикирләшмәк
үчүн јарадыб. Ағлыма кәлмир ки,
нә вәхтса кимәсә пислик етмиш
олсун.

Јусиф бәјлә һәр көрүш, һәр үн-
сијәт адамын үрәјини ишыгла дол-
дуруп.

Хејли мүддәтдир көрүшмүрүк.
Хәстәлик бир мүддәт ону ишдән
ајырыб. Инди јерини даһа јахшы кө-
рүрүк вә һисс едирик ки, һәмишә
отуруб-дурдуғумуз бу адам дүнја-
нын ән надир, ән көзәл инсанла-
рындан биридир...

Сабир РҮСТӘМХАНЛЫ